

Startnotitie Plan Recreatie & Toerisme 2016

Projectnaam	Startnotitie Plan Recreatie & Toerisme 2016
Opdrachtgever bestuurlijk	Michiel Rijsberman
Opdrachtgever ambtelijk	Frans Hasselaar
Productnummer	3.2.1

1. Inleiding

In het coalitieakkoord Flevoland 2015-2019 gepresenteerd op 13 mei jl. is uitgesproken dat de vrijetijdssector wordt gezien als is een niet te onderschatten banenmotor. De unieke mogelijkheden van Flevoland voor toerisme en recreatie mogen veel meer uitgedragen/geprofileerd worden waardoor het vrijetijdsaanbod beter benut en met elkaar verbonden wordt. Dit o.a. middels verbinding te leggen tussen diverse unieke Flevolandse bezienswaardigheden en in te zetten op een betere toeristische recreatieve benutting van Flevolandse natuurgebieden, landschap, cultureel erfgoed, archeologie en landschapskunst. Daarnaast ook een investeringsimpuls te bieden aan unieke (toekomstige) toeristen trekpleisters zoals Batavialand en Oostvaardersplassen.

De huidige trends en belangrijke ontwikkelingen die gaande zijn, het aflopen van het uitvoeringsprogramma Economische Agenda Flevoland en de accenten zoals benoemd in het coalitieakkoord, geven ruimte voor een nieuw beleid Recreatie & Toerisme.

Het doel van deze startnotitie is om - aan de hand van het huidige beleidskader en voorziene ontwikkelingen- een aantal richtinggevende uitgangspunten te formuleren voor het toekomstige provinciale Plan Recreatie & Toerisme. Tevens is de route om te komen tot een nieuw plan geschetst en de wijze waarop het bedrijfsleven, branches, gemeenten Provinciale Staten en overige betrokkenen bij de totstandkoming betrokken zullen worden.

2. Huidige beleidskaders

De hoofddoelstelling van het provinciaal beleid, beschreven in het Beleids- en Actieplan Recreatie & Toerisme 2003, is de ontwikkeling en instandhouding van een vitale, sterke en duurzame sector recreatie en toerisme. En een recreatief-toeristische infrastructuur die evenwichtig meegroeit met de omvang van de bevolking, tegemoet komt aan de recreatieve wensen van de inwoners van Flevoland en die aantrekkingskracht heeft op de toeristische markt. Een belangrijke economische prestatie die hiervan afgeleid is een gemiddelde groei van 5% per jaar in werkgelegenheid.

Actieplan Recreatie & Toerisme

De provincie richtte zich vanuit beleidsuitvoering met name op het scheppen van voorwaarden die de investeringen mogelijk maken. Zo was inzet op het verbeteren van het provinciale stelsel van (vaar/fiets)wegen een zeer belangrijk onderdeel. Daarnaast zag de provincie een belangrijke taak voor zichzelf in het zoveel mogelijk bundelen bij sectorale belangen die het gemeentelijk belang overstijgen. De provincie heeft belangrijke voorwaardenscheppende investeringen - ook al konden deze niet in de plaats komen van investeringen door de

marktsector - afgelopen jaren daadwerkelijk kunnen stimuleren door gebruik te maken van o.a. de eigen en Europese middelen.

Economische Agenda Flevoland

Naast het Beleids- en Actieplan Toerisme & Recreatie 2003 is de vrijetijdseconomie een programma-onderdeel in de beleidsnotitie Economische Agenda Flevoland die is vastgesteld in 2013. Hierin is beschreven dat Flevoland de ambitie heeft de vrijetijdseconomie van Flevoland te versterken door de condities voor bestaande en nieuwe vrijetijdsvoorzieningen uit te breiden en te verbeteren. Provincie Flevoland draagt zo bij aan de economische groei en versterking van deze sector. Alle beleidsuitvoering waarop de provincie Flevoland investeert vanuit het programma vrijetijdseconomie, zijn gericht op:

1. Het versterken van al bestaande kwaliteiten in Flevoland
2. Evenementen van (inter)nationale allure
3. Een uitbreiding van het aantal vrijetijdsvoorzieningen
4. Een sterke profilering en promotie van Flevoland.

In het kader van het uitvoeringsprogramma van de Economische Agenda Flevoland 2012-2015 is er de afgelopen jaren invulling gegeven aan: ontwikkeling van grootschalige vrijetijdsvoorzieningen, voorzieningen op het gebied van erfgoed en kunst, (Meerdaagse) evenementen van (inter)nationale allure, buitenrecreatie en toegankelijkheid natuurgebieden.

3. Financiële middelen

Voor recreatie en toerisme zijn de volgende budgetten zijn voor de komende jaren opgenomen in de programmabegroting:

Product	3.2.1 GEBIEDSPROMOTIE, RECREATIE EN TOERISME
Programmaonderdeel	3.2 Recreatie en toerisme incl. gebiedspromotie
Programma	3 Economie

Middelen

	2014 Rekening	2015 Na wijziging	2016 Ontwerp	2017 Ontwerp	2018 Ontwerp	2019 Ontwerp
Lasten						
Budgetten						
11 Gebiedspromotie RE	0	0	250.000	250.000	250.000	250.000
12 Toerisme Flevoland Promotie RE	402.576	406.602	407.822	407.822	407.822	407.822
13 Actieplan recreatie en toerisme RE	376.765	369.138	120.245	120.245	120.245	120.245
Totaal Budgetten	779.341	775.740	778.067	778.067	778.067	778.067
Totaal Lasten	779.341	775.740	778.067	778.067	778.067	778.067
Eindtotaal	779.341	775.740	778.067	778.067	778.067	778.067

Figuur 1 middelen 3.2.1 Gebiedspromotie, Recreatie en Toerisme

In het coalitieakkoord is tevens opgenomen dat er € 150.000 aan incidentele middelen beschikbaar worden gesteld voor strategische gebiedspromotie en impulsen toerisme en recreatie. Ook zijn in het coalitieakkoord incidentele gelden beschikbaar gesteld voor toeristische recreatieve benutting Flevolandse monumenten (ad. € 150.000) en 100 jaar Zuiderzeewet (ad. € 100.000). Deze gelden hebben het label cultuur, echter gaat het om een betere (recreatieve) benutting van het cultureel aanbod. Deze gelden zijn opgenomen in de reserve 'Strategische en Ontwikkelpromotie'.

4. Provincie: kerntaken en rol

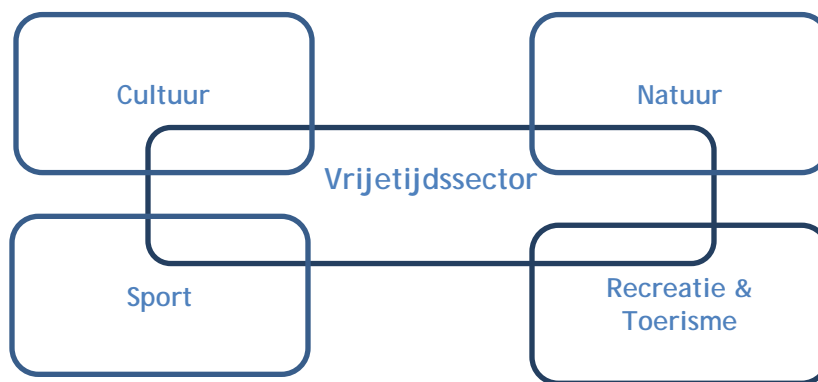
Recreatie & toerisme draagt bij aan de versterking regionale economie; één van de kerntaken van de Provincie. Recreatieve voorzieningen en mogelijkheden leveren een positieve bijdrage aan de leef- en vestigingsklimaat van Flevoland, het in stand houden van voorzieningen, unieke

streek- of plaatsgebonden gewoonten, ambachten en gebruiken en de sociale betrokkenheid van de inwoners en bezoekers. Naast de economische effecten draagt de sector dus essentieel bij aan de doelstelling dat Flevoland een provincie is waar het prettig wonen, werken en recreëren is. De inzet van het nieuwe beleidskader zal leiden tot een groei in bezoekersaantallen, bestedingen en werkgelegenheid. Een criterium, ook beschreven in de Economische Agenda Flevoland, is dat de provincie geen taken uitvoert die behoren tot het takenpakket van andere overheden: de plannen richten zich uitsluitend op die onderdelen van de provinciale vrijetijdseconomie die van bovenlokaal belang zijn en/of aantrekkingskracht hebben. Welke toekomstige rol Provincie Flevoland in de uitvoering zal oppakken; een initiërende, stimulerende of faciliterende rol, zal meegenomen worden in de diverse interactieve sessies die voor de betrokkenen georganiseerd gaan worden (paragraaf 8 procesplanning).

5. Context en afbakening

In het Plan Recreatie & Toerisme 2016 komen geactualiseerde en aangescherpte beleidsdoelstellingen van de, in de Economische Agenda Flevoland geformuleerde kaders (paragraaf 3). Eveneens zullen de kaders van de vastgestelde Natuurvisie en de (nog te ontwikkelen) Omgevingsvisie en Economische visie van toepassing kunnen zijn op de sector recreatie en toerisme. Mocht vanuit de visies nieuwe en voortschrijdende doelstellingen en ruimte geboden worden voor het Plan Recreatie & Toerisme dan zal dit ter actualisatie eerst aan Provinciale Staten worden voorgelegd voor vaststelling.

In 2015 is gestart met een uitgebreide analyse van alle beschikbare gegevens, huidige trends, ontwikkelingen en beleid. Dit is door nauwe verbondenheid in samenwerking met de sectoren sport, cultuur en natuur opgepakt. (vrijetijdssector breed).

Figuur 2 context vrijetijdssector

De groei van de kerncijfers; bezoekersaantallen, vrijetijdsactiviteiten, bestedingen en daaruit afgeleide werkgelegenheid, zijn sterk afhankelijk van een aantal randvoorwaarden/criteria, schematisch weergegeven in onderstaand figuur:

Figuur 3, 5 B's destinationontwikkeling (Bron: Nederlands Bureau voor Toerisme & Congressen)

Bezoekers, bestedingen en werkgelegenheid worden gerealiseerd als Flevoland met haar toeristisch-recreatieve aanbod:

- goed **bereikbaar** en ontsloten is
- voldoende **bekend** is bij de (potentiele) gebruiker
- **betaalbaar** is (goede prijs-kwaliteitverhouding)
- voldoende **beschikbaarheid** biedt (capaciteit)
- interessant is en genoeg **belevingswaarde** biedt (uniek en onderscheidend)

Vanuit het coalitieakkoord is voor het beleid recreatie & toerisme de nadruk gelegd op de betere benutting en profilering van het vrijetijdsproduct Flevoland: de beschikbaarheid, belevingswaarde en bekendheid van het Flevolands vrijetijdsproduct. Door middel van verbindingen te leggen tussen aanbieders en samenwerking op te zoeken zal een completer pakket aangeboden kunnen worden, passend bij de interesse en wensen van de potentieel aan te trekken doelgroep en de uniekheid (DNA) van Flevoland. De concrete invulling zal meer vorm krijgen door het proces dat we samen met onze partners gaan inzetten.

6. Kerncijfers sector recreatie & toerisme

Afgelopen 2 jaar is geïnvesteerd in onderzoek en monitoring binnen de vrijetijdssector. Uit de gegevens blijkt de huidige omvang van o.a. bezoekers, bestedingen en in Flevoland. En daaruit afgeleid ook de werkgelegenheid van de vrijetijdssector:

- 2,3 miljoen overnachtingen vinden plaats in Flevoland waarvan 72% door nationale en 28 % door internationale toerist;
- De nationale toerist heeft 52 miljoen en de internationale toerist 101 miljoen euro besteed aan haar/zijn vakantie;
- 85 miljoen vrijetijdsbestedingen vinden plaats in Flevoland, waarvan 81 % door eigen inwoners en 19% uit overige provincies;
- De vrijetijdsbestedingen leveren Flevoland 1,2 miljard euro aan bestedingen;
- De sector levert 10,7% van het Bruto Regionaal Product van Flevoland;
- De vrijetijdssector is goed voor 2.360 vestigingen en levert 9.780 banen op.

7. Trends & ontwikkelingen

Een aantal belangrijke trends en ontwikkelingen in de toekomst zullen een direct effect (kunnen) hebben op de toekomstige ontwikkeling van de recreatieve, toeristische sector van Flevoland:

- Positieve groeiprognose bevolking Flevoland en Noordvleugel;
- Groei van internationaal toerisme naar Nederland naar 16 miljoen buitenlandse bezoekers in 2020, een groei van 14% ten opzichte van 2014;
- 16 miljoen internationale bezoekers besteden in potentie gezamenlijk zo'n € 13,6 miljard aan hun reis naar en verblijf in Nederland. Van deze bestedingen vloeit zo'n 40% terug naar de overheid in de vorm van fiscale opbrengsten, wat neerkomt op ruim € 5 miljard euro in 2020;
- Bijna de helft van vakanties ondernomen door Nederlanders vindt plaats in eigen land;
- De groei van binnenlandse vakanties stagneert;

- Aandeel van Flevoland in binnenlandse vakanties is laatste jaren gestegen (Aantal overnachtingen door Nederlanders is gedaald door meer ondernomen korte vakanties)
- Metropool Regio Amsterdam en Nederlands Bureau voor Toerisme & Congressen zetten in op meer spreiding van toeristen in verband met teveel drukte op bepaalde locaties/bezienswaardigheden;
- Komst luchthaven Lelystad;
- Toekomstig recreatieve functie Markerwadden;
- Inzet op versterking recreatieve functie van (NP) Oostvaardersplassen;
- Ontwikkeling van toeristentrekpleister Batavialand
- Waterfront ontwikkelingen Almere en Lelystad met recreatie mogelijkheden.

8. Procesplanning

Na het vaststellen van de startnotie, start het proces om te komen tot nieuw Plan voor Recreatie & Toerisme opgedeeld in 3 fases: een verkenningsfase, formuleringsfase en implementatiefase.

In de verkenningsfase worden gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van gemeenten (ambtelijk), brancheverenigingen, kennisinstellingen en uitvoeringspartners. De uitkomsten uit deze gesprekken en informatie uit de analyse van de vrijetijdssector worden vormen input voor de formuleringsfase.

In de formuleringsfase gaan we op een aantal thema's verder de diepte in met het bedrijfsleven en andere betrokkenen van binnen en buiten de provincie. Leden van Provinciale Staten worden uitgenodigd deel te nemen aan deze interactieve werksessies op locatie.

De resultaten van klankbordgesprekken en de werksessies worden gedeeld met Provinciale Staten en vervolgens verwerkt in het concept plan die vervolgens voor vaststelling aangeboden zal worden aan Provinciale Staten.

De volgende planning om te komen tot een plan wordt gehanteerd:

Fase 1 Verkenning	
Activiteiten	Wanneer
Kwantitatieve dataverzameling	2015
Trends & ontwikkelingen	2015
Evaluatie huidig beleid	Augustus -oktober 2015
Startnotitie Plan Recreatie & Toerisme 2016	November 2015-januari 2016
Analyse vrijetijdssector Flevoland	December 2015
Klankbordoverleg gemeenten	Januari 2016
Klankbordoverleg uitvoerings-, (programma)partners en branches	Januari 2016
Bepaling input en thema's voor verdiepingsslag interactieve werksessies	Februari 2016

Fase 2 Formulering	
Activiteiten	Wanneer
Interactieve werksessies op locatie met betrokkenen	April-mei 2016
Concept Plan Recreatie & Toerisme 2016	Juni-juli 2016
Definitieve Plan Recreatie & Toerisme 2016	Oktober 2016

Fase 3 Beleidsimplementatie	
Activiteiten	Wanneer
Overleg over implementatie uitvoering externe partners/stakeholders	November- december 2016
Werkafspraken met uitvoeringspartners	November -december 2016

9. Betrokkenheid Provinciale Staten

Provinciale Staten komen met hun kaderstellende bevoegdheid ruim aan bod bij het gehele besluitvormingsproces. Er zal er gebruik worden gemaakt van de hiervoor ingerichte procedures van beeldvormende-, oordeels- en besluitvormende rondes. Daarnaast zal Provinciale Staten gevraagd worden om tijdens de formuleringsfase deel te nemen aan de interactieve werksessies op locatie met diverse betrokkenen.

10. Besluitvormingstraject voor Gedeputeerde- en Provinciale Staten

Ter voorbereiding van de besluitvorming door Provinciale Staten zal het college van Gedeputeerde Staten op verschillende momenten besluiten dienen te nemen.

Onderstaande tabel geeft deze besluitvormingsmomenten weer:

Fase	Uiterlijk in GS	PS Ronde	Vergaderdatum PS
Startnotitie Plan Recreatie & Toerisme 2016	8-12-2015	Beeldvorming	20-01-2016
Startnotitie Plan Recreatie & Toerisme 2016		Oordeelsvorming	16-03-2016
Startnotitie Plan Recreatie & Toerisme 2016		Besluitvorming	06-04-2016
Terugkoppeling resultaten klankbordgesprekken en werksessies	17-05-2016	Beeldvorming	08-06-2016
Concept Plan Recreatie & Toerisme 2016	16-08-2016	Beeldvorming	07-09-2016
Concept Plan Recreatie & Toerisme 2016		Oordeelsvorming	05-10-2016
Inspraakperiode			
Vaststelling Plan Recreatie & Toerisme 2016		Besluitvorming	26-10-2016

11. Prioriteiten beleids- en uitvoeringskader

Als eerste aanzet voor de uitgangspositie wordt de huidige ambitie, beschreven in de Economische Agenda Flevoland genomen: de vrijetijdseconomie van Flevoland te versterken door de condities voor bestaande en nieuwe vrijetijdsvoorzieningen uit te breiden en te verbeteren. Provincie Flevoland draagt zo bij aan de groei en verdienpotentieel van Flevolandse economie. Alle plannen waarop de provincie Flevoland investeert vanuit het programma vrijetijdseconomie, zijn gericht op:

1. Het versterken van al bestaande kwaliteiten in Flevoland
2. Evenementen van (inter)nationale allure
3. Een uitbreiding van het aantal vrijetijdsvoorzieningen
4. Een sterke profilering en promotie van Flevoland.

Bijbehorend criterium is dat de provincie geen taken uitvoert die behoren tot het takenpakket van andere overheden: de plannen richten zich uitsluitend op die onderdelen van de provinciale vrijetijdseconomie die van bovenlokaal belang zijn en/of aantrekkingskracht hebben.

Voor het Plan Recreatie & Toerisme 2016 kan verder gedacht worden aan de volgende inhoudelijke prioriteiten in uitvoering. Deze komen deels voort uit het coalitieprogramma en de deelname van Flevoland aan een aantal (reeds ingang gezette) landelijke initiatieven:

Routing in Flevoland

Routes verbinden en schakelen verschillende bezienswaardigheden aan elkaar. En routes vertellen ook een verhaal over een specifiek thema of de identiteit van een bepaald gebied. Routes hebben als doel om op gasten op een toegankelijke, gestructureerde en gastvrije manier door het gebied te leiden. Met een project routing in Flevoland kan in 2016 al een eerste verkenning en aanzet gedaan worden hoe de routing in Flevoland te optimaliseren, aansluiting met andere regio's te verbeteren en indien wenselijk verder uit te breiden. Dit zodat routes een positieve bijdrage kunnen leveren aan de belevingswaarde van Flevoland ten behoeve aan de groei in aantal bezoekers en bestedingen in het gebied. Het gaat hierbij om themaroutes voor diverse doelgroepen: fietsers, wandelaars en automobilisten.

Deelname van Flevoland aan samenwerkingsverbanden ter bevordering van de groei in internationaal toerisme

1. MRA is een opgezet samenwerkingsverband tussen 36 gemeenten, de provincies Noord-Holland en Flevoland en de Stadsregio Amsterdam. Binnen dit samenwerkingsverband is Toerisme een belangrijk thema. De Strategische agenda MRA Toerisme en bijbehorende actieprogramma voor 2015-2016 zijn in 2014/2015 vastgesteld. In deze agenda zijn doelstellingen opgenomen die de samenwerkende overheden binnen de MRA belangrijk vinden met betrekking tot het thema toerisme. De komende tien jaar zal het internationaal toerisme flink blijven groeien. Tegelijkertijd wordt het op sommige plaatsen steeds drukker. Het centrum van Amsterdam is daar wellicht het bekendste voorbeeld van, maar ook op de Zaanse Schans en in het centrum van Volendam is het op sommige momenten te druk. Het is daarom van belang om de groei van het toerisme in goede banen te leiden. Spreiding in ruimte en spreiding in tijd van toerisme naar Amsterdam is daarom essentieel. In het actieprogramma 2015-2016 is uitgewerkt hoe de komende twee jaar bij te dragen aan de doelstellingen van de Strategische agenda. De volgende doelstellingen zijn onder andere kansrijk voor de groei van recreatie en toerisme in Flevoland:

- *Een betaalbaar, gebruiksvriendelijk en breed verkrijgbaar OV vervoersbewijs, waarmee bezoekers in de gehele MRA met alle vormen van openbaar vervoer kunnen reizen, inclusief NS*
- *Sterke verbetering van wayfinding en informatie voorziening, met daarbij specifiek aandacht voor meertaligheid. In Amsterdam moeten er voor de toerist op meerdere plekken goeie informatie over activiteiten en bezienswaardigheden van de gehele MRA beschikbaar zijn, zowel digitaal als fysiek.*
- *Realisatie en maximaal inspelen en samenwerking op de ontwikkeling van (Amsterdam) Lelystad Airport*
- *In 2025 is er een netwerk van regionale verbindingen over water (als methode om ergens te komen, naast de pleziervaart of recreatieve routes)*
- *In 2025 is er een uitstekende afstemming tussen vraag en aanbod zodat er een constante stroom is van voldoende kwalitatief, goed opgeleid en op de markt afgestemd personeel*
- *Stimuleren dat tot 2025 iedere 3 jaar een (nieuwe) toonaangevende attractie in de regio erbij komt, die zelfstandig in staat is om grote aantallen (internationale) bezoekers te trekken. Attracties die zelfstandig in staat zijn om bezoekers aan te trekken (of te verleiden om vanuit Amsterdam de regio in te gaan) zijn nodig om groei- en spreiding van toerisme te bevorderen.*

- *Sterke gezamenlijke inzet op het organiseren van grootschalige internationale evenementen (sport, muziek, cultuur, etc). (Floriade)*
 - *Inzetten op groei van de zee- en riviercruise markt. Voor de riviercruises is het aantal plaatsen waar zij kunnen aanmeren (in de MRA) fors toegenomen in 2025.*
2. Ter introductie heeft het NBTC een marketingstrategie geschreven het zogenoemde HollandCity-concept waarbij Nederland gepresenteerd wordt als stad in plaats van land. Voor internationale bezoekers zijn de afstanden in Nederland zo klein dat ze vergelijkbaar zijn met de afstanden en reistijden binnen wereldsteden: *“De afstand tussen Schiphol en Den Haag is als Park & Ride op de luchthaven van Rio de Janeiro”*. In combinatie met de internationale perceptie van afstand en reistijd is het mogelijk om gasten te verleiden van gebaande paden af te gaan. Interesses van bezoekers zijn te koppelen aan meerdere plekken in ons land. Denk aan de passie voor Van Gogh, waarmee Amsterdam, de regio Arnhem met het Kröller-Müller Museum en Brabant gecombineerd worden. Voor deze strategie worden een aantal thematische metrolijnen uitgedacht die aanbod met elkaar verbindt zoals bijvoorbeeld een waterlijn of een bloemenlijn.
- Om met het vrijetijdsproduct van Flevoland goed aansluiting te kunnen vinden op deze thematische verhaallijnen en bijbehorende internationale promotie zal extra inzet nodig zijn om het Flevolandse vrijetijdsproduct goed af te kunnen stemmen en passend te maken voor de wensen en eisen van de internationale toerist.

Deelname Flevoland aan Stichting Open Monumentendag

In het coalitieakkoord is kenbaar gemaakt dat Flevoland het belangrijk vindt dat Flevolandse monumenten toeristische en recreatieve benut worden. Door als Provincie Flevoland Stichting Open Monumenten Dag te ondersteunen wordt ingezet op betere profilering van de Flevolandse monumenten tijdens dit nationaal evenement in september. Het nationale evenement Open monumentendagen waarbij vele monumenten in Nederland hun deuren gratis openen voor het publiek trekt jaarlijks meer dan 1 miljoen bezoekers.

De concrete invulling van deze uitgangspunten krijgt onder meer vorm door het proces dat we samen met onze partners en Provinciale Staten gaan inzetten.